

سۇئال

بىزگە ئىسلامنىڭ ئەركانلىرىنى شەرھىلەپ بېرىشىڭلارنى ئۈمۈد قىلىمەن .

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

ئىسلام بەش تۈۋرۈك ئۈستىگە قۇرۇلغان بولۇپ ، ئۇنى پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) : **ئىسلام بەش ئۈستىگە قۇرۇلغان : ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق ، مۇھەممەد ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىش ، ناماز ئۆتەش ، زاكات بېرىش ، ھەج قىلىش ۋە رامزاندا روزا تۇتۇش** دىگەن سۆزى بىلەن شەرھىلەپ بەردى . [بىرلىككە كىلىنگەن ؛ بۇنى بۇخارىي نەقىل قىلغان ، 8]

ئىسلام ھەم ئەقىدە ھەم قانۇن بولۇپ ، ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى بىزگە ئۇنىڭدا نىمىنىڭ ھالال ، نىمىنىڭ ھاراملىقىنى ، ئەدەپ-ئەخلاق ۋە گۈزەل پەزىلەتلەرنى ، ئىبادەتلەرنى ، كىشىلەر بىلەن قانداق مۇئامىلە قىلىشنى ، ھەق-ھوقۇقلار ۋە مەجبۇرىيەتلەرنى ، ھەمدە قىيامەت مەنزىرىلىرىنى بايان قىلدى . ئاللاھ بۇ دىننى ئەلچىسىنىڭ قولى بىلەن مۇكەممەللەشتۈرۈپ بولغاندا ، ئۇنى قىيامەت قايىم بولغۇچە بارلىق ئىنسانلارنىڭ ھايات يولى بولۇشقا تاللىدى : **بىضن سعلەرنىعت دىننارنە صىتن قىلدىم، سعلەرضە نىمىتتىم تاماملەدىم، طەسلىم دىننە سعلەرنىعت دىننارنە بولدىشقا تاللىدىم .** [مائىدە(داستىخان): 3]

ۋە بۇ ئىسلام ئەركانلىرى ۋە ئۇنىڭ ئاساسىي ئۇللىرى :

بىرىنچى ئەركان : ئىككى گۇۋاھلىق سۆز :

يەنى ، ئاللاھ يىگانە ھالدا پەرۋەردىگار ، پادىشاھ ، ئىدارە قىلغۇچى ، ياراتقۇچى ۋە رىزىق بەرگۈچى دەپ ئىشىنىش . ھەمدە ئاللاھ ئۆزىگە مۇقەررەلەشتۈرگەن ياكى پەيغەمبىرى ئۇنىڭغا مۇقەررەلەشتۈرگەن بارلىق گۈزەل ئىسىم ۋە سۈپەتلىرىنى مۇقەررەلەشتۈرۈش ، ھەمدە ئاللاھ بىردىنبىر ئىبادەت قىلىنىشقا ئەڭ لايىق دەپ ئىشىنىش . ئاللاھ مۇنۇ ئايەتتە دىگەندەك : «
اللہ ظاسمانلارنە ۋە يەرنە ظارنەكسەز ياراتقۇدەدەر، اللہ نەت خوتدەنە يوق تدرسا، قانداقمۇ بالعسع بولسۇن؟ ھەممە نەرسەنە اللہ ياراتقان، ھەممە نەرسەنە اللہ ظوبدان بەلضەدەر101. ظەنە شۇ اللہ سەلەرنەت صەرۋەردەعضارەتلاردەر، اللہ دىن بآلكە ھىت مەبۇد(بەرھەت) يوقتەر، ظەھەممە نەرسەنە ياراتقۇدەدەر، ظنەنغا ظەبادەت قەلەتلەر ظنەھەر نەرسەنە ھامەيدەر .»

[ئەنئام(چاھارپايىلار): 101-102]

ۋە شۇنىڭدەك ئاللاھ ئەلچىسى مۇھەممەدى(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئەۋەتتى ، ئۇنىڭغا قۇرئاننى چۈشۈردى ھەمدە ئۇنىڭغا بۇ دىننى بارلىق كىشىلەرگە يەتكۈزۈشكە بۇيرىدى دەپ ئىشىنىش . ھەمدە ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ

ئەلچىسىنى سۆيۈش ھەمدە ئۇ ئىككىسىگە بويسۇنۇش ھەر بىر شەخسىگە ۋاجىپ ، ئاللاھنى سۆيۈش پەقەت ئۇنىڭ ئەلچىسىگە (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئەگىشىش بىلەنلا ئىشقا ئاشىدۇ دەپ ئىشىنىش : « ظئىتقنكع ظةضتر سعلتر الله نع سۆيسەڭلار، ما ئا ظةضعتشاركع، الله سعلترنع سۆيدۇ ضدناھعتلارنع مةغصعرت قعلعدز . الله ناھايىت مةغصعرت قعلغذحعدز، ناھايىت مئھرباندر . [ئال ئىمران (ئىمران ئائىلىسى) : 31] ئىككىنچى ئەركان ناماز :

يەنى ، ئاللاھ ھەر بىر ئەقلى ھوشى بار ، بالاغەتكە يەتكەن مۇسۇلمانغا بىر كېچە- كۈندۈزدە بەش نامازنى پەرىز قىلدى دەپ ئىشىنىپ ، ئۇنى پاكىز ھالەتتە ئادا قىلىپ ، ھەر كۈنى پەرۋەردىگارى ئالدىدا پاكىز ھالدا تۆۋەنچىلىك ۋە بىچارىلىك بىلەن تۇرۇپ ئۇنىڭ نىيەتلىرى ئۈچۈن تەشەككۈر ئېيتىدۇ ، ئۇنىڭ سېخىيلىقىدىن (پەزىلىدىن) سورايدۇ ، گۇناھلىرىدىن كەچۈرۈم سورايدۇ ھەمدە ئۇنىڭدىن جەننەتنى سورايدۇ ، دوزاختىن ساقلىنىشنى تىلەيدۇ .

بىر كېچە- كۈندۈزدە پەرىز قىلىنغان نامازلار بولسا بەش ناماز بولۇپ ، ئۇلار بامدات ، پېشىن ، ئەسىر ، شام ۋە خۇپتەندىن ئىبارەت . ۋە يەنە كېچە نامىزى (تەھەججۇد نامىزى) ، تەراۋىھ نامىزى ، ئىككى رەكەت چاشگا نامىزى ، ۋە باشقا سۈننەت نامازلار بار .

ناماز مەيلى پەرىز ياكى سۈننەت بولسۇن ، ئۇ بىر كىشىنىڭ بارلىق ئىشلاردا يالغۇز ئاللاھقا يۈزلەنگەنلىكىنىڭ نامايەندىسى بولىدۇ . ئاللاھ بارلىق مۇئىمىنلەرنى ئۇنى جامائەت بولۇپ داۋاملىق ئادا قىلىشقا بۇيرۇپ : نامازلارنى ، بولۇپمۇ ئەسىر نامىزىنى داۋاملىق ئادا قىلىڭلار ، ھەمدە ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدا ئىتائەتمەنلىك بىلەن تۇرۇڭلار (نامازدا باشقىلارغا سۆز قىلماڭلار) . دىدى .

[بەقەرە (ئىنەك) : 238]

بىر كېچە- كۈندۈزدە بەش ناماز ھەر بىر مۇسۇلمان ئەر ۋە ئايالغا ۋاجىپ : شىبھىعسعزكع، ناماز مأمعنلەرضة ۋاقتع بةلضعلةنضتن صترز قعلعدنع .

[نىسا(ئاياللار): 103]

كىمكى نامازنى تاشلىۋەتسە ئۇنىڭ ئىسلام دىنىدا نىسۋىسى يوق ، كىمكى ئۇنى قەستەن تاشلىۋېتىدىكەن ئۇ كاپىر . ئاللاھ ئېيتقاندەك : ئاللاھقا تەۋبە بىلەن قايتىڭلار ، ئاللاھتىن قورقۇڭلار ، نامازنى ئادا قىلىڭلار . مۇشرىكلاردىن بولماڭلار . [رۇم(رىم) : 31]

ئىسلام ئۆزئارا ھەمكارلىق ، قېرىنداشلىق ۋە مۇھەببەت ئۈستىگە قۇرۇلغان بولۇپ ، ئاللاھ بۇ پەزىلەتلەرنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن بۇ نامازلارغا ۋە باشقىلىرىغا يىغىلىشنى (جامائەت بولۇشنى) بىكىتتى . پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : جامامەت بولۇپ ناماز ئوقۇش يالغۇز ئوقۇلغان نامازدىن 27 ھەسسە ئۈستۈن . [مۇسلىم نەقىل قىلغان ، 650]

ناماز مۇئىمىنلەرگە ئېغىر كۈنلەردە ، بالايى مۇسبەتلەردە ياردىمى بولىدۇ : سةؤر قعلعش ، ناماز ظوقذش ظارقعلق(الله دعن) ياردەم تعلقەنلار. ناماز الله دعن قورققذحعلار(بئع كةمتةرللك بعلقن الله غا بويسذغذحعلار) دعن باشقعلارغا ھةققعقةتن

مذشەققەتلىك ظلعشئدر . [بهقەرە (ئىنەك) : 45]

بەش ناماز خاتالىقلارنى ئۆچۈرىدۇ . خۇددى پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) دىگەندەك : ئويلاپ باقماسىلەر ، ناۋادا سىلەرنىڭ بىرىڭلارنىڭ ئىشىكى تۈۋىدە بىر دەريا بولسا ، ئۇنىڭدىن ھەر كۈنى بەش قىتىم يۇيۇنسا ئۇنىڭدا كىر قالامدۇ ؟ ئۇلار : " ئۇنىڭدا ھىچقانداق كىر قالمايدۇ . " دىدى . ئۇ : مانا بۇ بەش نامازنىڭ مىسالى . بۇلار ئارقىلىق ئاللاھ خاتالىقلارنى ئۆچۈرىدۇ . دىدى . [مۇسلىم نەقىل قىلغان ، 677]

مەسچىتتە ناماز ئوقۇش جەننەتكە كىرىشكە سەۋەب . پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : كىمكى مەسچىتكە بارسا ۋە كەلسە ، ئاللاھ ھەر قىتىم ئۇنىڭ بىرىپ - كەلگىنىدە ئۇنىڭغا جەننەتتە بىر ئۆي ھازىرلايدۇ . [مۇسلىم نەقىل قىلغان ، 669]

ناماز بەندە بىلەن ياراتقۇچىنى بىر يەرگە قەملەيدۇ . ھەمدە ئۇ پەيغەمبەرنىڭ خۇشاللىقى ئىدى . قاچانكى ھەرقانداق بىر ئىش ئۇنى قايغۇرتسا ، ئۇ نامازغا يۈزلىنەتتى ۋە پەرۋەردىگارى بىلەن سىردىشاتتى ، ئۇنىڭغا دۇئا قىلاتتى ، ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم سورايتتى ۋە ئۇنىڭ پەزىلىنى (سېخىلىقنى) سورايتتى . تۆۋەنچىلىك ۋە ئاللاھتىن قورقۇش بىلەن ئوقۇلغان ناماز مۇسۇلماننى پەرۋەردىگارىغا يېقىنلاشتۇرىدۇ ھەمدە ئۇنى گۇناھلاردىن ۋە ئەسكى ئىشلاردىن توسۇپ قويدۇ . خۇددى ئاللاھ ئېيتقاندەك : ئى مۇھەممەد ، ساڭا ۋەھىي قىلىنغان كىتاپنى تىلاۋەت قىلغىن ، نامازنى ئادا قىلغىن . ناماز ھەقىقەتەن ئەسكى ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن توسىدۇ . [ئەنكەبۇت (ئۆمۈچۈك) : 45] ئۈچۈنچى ئەركان زاكات :

ئاللاھ ئىنسانلارنى ھەر خىل ئىرىق ، بىلىم ، ئەخلاق ، كەسىپ ۋە رىزىق بىلەن يارىتىپ ئۇلاردىن باي ۋە كەمبەغەلنى پەيدا قىلدى . چۈنكى بايىنى شۈكرى قىلامدۇ - يوق ، كەمبەغەلنى بەرداشلىق بىرەمدۇ - يوق دەپ سىنايدۇ . مۇئمىنلەر - قېرىنداش . قېرىنداشلىق بولسا ھىسداشلىق ، مېھرىبانلىق ، مۇھەببەت ۋە رەھىم - شەپقەت ئۈستىگە قۇرۇلغان بولغاچقا ، ئاللاھ مۇسۇلمانلارغا ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن ئىلىنىپ ، كەمبەغەللىرىگە قايتۇرۇپ بېرىلىدىغان زاكاتنى پەرىز قىلدى . ئاللاھ مۇنداق دىگەن : **ظىلارنىع ماللعرنعث بعر قعسمنع سەدعقە ھئسابعدا ظالغعنعك،ظذنعث بعلتن ظذلارنع ضذناھلعرعدعن صاكلعغائيسنن ؤة (ياخشىلعلقلعرنعك)كأصئىنكئەيسنن،ظذلارغا دذظا قلغعن، شىبھعسعزكع،سنئعث دذظائعث ظذلارغا خاتعرجةملعك ظئلعص كئلعذ . [تەۋبە: 103]**

زاكات مال - مۈلۈكنى پاكلايدۇ ۋە ئۇنى ئاۋۇتىدۇ ، روھنى بىخىللىقتىن تازىلايدۇ . ھەمدە بايلار بىلەن نامراتلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇھەببەتنى كۈچەيتىدۇ - دە ئۆچمەنلىكنى يوقىتىدۇ ، بىخەتەرلىكنى ئۈستۈنلۈككە ئىگە قىلىدۇ ۋە ئۈممەتكە بەخت ئېلىپ كېلىدۇ .

ئاللاھ نىساب (زاكات كىلىدىغان ئەڭ كىچىك مىقدار) قا ئىگە بولغان ۋە ئۇنىڭغا بىر يىل بولغان ھەر بىر كىشىگە زاكاتنى چىقىرىشنى پەرىز قىلدى . ئالتۇن ، كۈمۈش ياكى باشقا مىتاللار ۋە تاۋارلارنىڭ زاكات نىسبىتى 40 تىن بىر . يىزا - ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرى ۋە مېۋە - چېۋىلەرنىڭ بولسا ، ئەگەر سۈنئىي ئۇسۇلدا سۇغۇرۇلمايدىغان بولسا 10 دىن بىرى . ئەگەر سۈنئىي ئۇسۇلدا سۇغۇرۇلىدىغان بولسا 10 دىن بىرنىڭ يېرىمى . ئۆي ھايۋانلىرى (قوي ، ئۆچكە ، كالا ۋە تۈگە) ھەققىدىكى تەپسىلاتلار

ئىبادەتلەرنىڭ ئەجرى ھەسسىلىنىدۇ . ئۇنىڭدا قەدرى كېچىسى بار ، ئۇ مىڭ ئايدىن ياخشى . ئۇ ئايدا جەننەت ئىشىكلىرى ئېچىلىدۇ ، دوزاخنىڭ ئىشىكلىرى تاقىلىدۇ ، شەيتانلار باغلىنىدۇ .

ئاللاھ رامزان ئىيىدا روزا تۇتۇشنى ھەر بىر بالاغەتكە يەتكەن ، ئەقلى ھوشى بار ئەر ۋە ئايال مۇسۇلمانغا ۋاجىپ قىلدى .

ئاللاھ مۇنداق دىگەن : **رامەزان ظۇئىيدا قىزغان نازىل بولۇشقا باشلىدى، قىزغان زىندانلارغا يېتەكچىلىك، ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى روشەن زاپىئەتلىرىدىن، سەلتەردىن كەمكەم رامەزان ظۇئىيدا ھازىر بولسا رامەزان روزىسىنى تىزىدىن؛ كەمكەم كىسەل ياكى سەلتەردىن زىندانلارغا يەتەكچىلىك مۇساۋىت بولسا، تىزىدىن كىسەل زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.** اللە سەلتەردىن زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.

كىسەللىرىدىن تىزىدىن. اللە سەلتەردىن زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.

قىزغان زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.

قىزغان زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.

قىزغان زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن. [بەقەرە (ئىنەك): 185]

روزا تۇتۇشنىڭ ئەجرى ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدا كاتتىدۇر . پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق

دىگەن : « ئادەم بالىسىنىڭ ھەر بىر ئىشى ھەسسىلىنىدۇ ، ھەر بىر ياخشى ئىشقا 10 ھەسسىدىن 100 ھەسسىگىچە ئەجرى

بىرىلىدۇ . ئاللاھ ئىيىتى : روزا ئۇنىڭ سىرتىدا ، چۈنكى ئۇ مەن ئۈچۈن ، ئۇنىڭ ئەجرىنى ئۈزۈم بىرىمەن . ئۇ ئۆزىنىڭ كۆڭۈل

خاھىشىنى ۋە يىمەك-ئىچمىكىنى مەن ئۈچۈن تاشلايدۇ . [مۇسلىم نەقىل قىلغان ، روزا]

بەشىنچى ئەركان ھەج :

ئاللاھ مۇسۇلمانلارغا ئۇلار قەيەردە بولمىسۇن ، نامازلىرىدا ۋە دۇئالىرىدا يۈزىنى قىلىدىغان بىر قىبلىنى بىكىتىپ بەردى . ئۇ

بولسا مەككە مۇكەررەمدىكى قەدىمىي ئۆي : **يىزىتىن مەسجىد ھەرام تەرەققىي قىلغۇچى.** (ظە مەمئەلە!) قەيەردە بولماڭلار

يىزىتىن مەسجىد ھەرام تەرەققىي قىلغۇچى. [بەقەرە (ئىنەك): 144]

مۇسۇلمانلار دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقالغاچقا ، ھەمدە ئىسلام كىشىلەرنى بىرلىشىش ۋە ئۆزئارا تونۇشۇش ۋە

شۇنىڭدەك ياخشى ئىشلاردا ۋە تەقۋادارلىقتا ئۆزئارا ھەمكارلىشىش ، ئۆزئارا ھەقىقەتنى تەۋسىيە قىلىش ، ئاللاھ تەرىپىگە

دەۋەت قىلىش ھەمدە ئاللاھنىڭ دىنى بەلگىلىرىنى ئۇلۇغلاشقا چاقىرىدىغان بولغاچقا ، ئاللاھ ھەر بىر كۈچ-قۇدرىتى بار ، ئەقلى

ھوشى جايىدا ، بالاغەتكە يەتكەن ھەر بىر مۇسۇلمانغا ئۆزىنىڭ قەدىمىي ئۆيىنى زىيارەت قىلىش ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىش

(تاۋاپ قىلىش) ، ھەمدە ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى بايان قىلغاندەك ئادا قىلىشنى ۋاجىپ قىلدى . ئاللاھ مۇنداق دىگەن : **قادر**

بولالغان كەشەلەرنىڭ اللە زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن. كەمكەم زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.

قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن، زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن، اللە زىندانلارغا يەتەكچىلىك قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن.

قىلغۇچى كىسەللىرىدىن تىزىدىن. [ئال ئىمران (ئىمران ئائىلىسى): 97]

ھەج بولسا مۇسۇلمانلارنىڭ بىرلىكى ، كۈچ-قۇدرىتى ۋە شان-شۆھرىتى گەۋدىلىنىدىغان مەزگىل بولۇپ ، پەرۋەردىگار بىر ،

پەيغەمبەر بىر ، ئۇممەت بىر ، ئىبادەت بىر ۋە كىيىم-كېچەكلەر بىر .

ھەجنىڭ ئۆزىگە خاس ئەدەب-قائىدىلىرى ، ۋە شەرىئەتلىرى بار بولۇپ ، مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا رىئايە قىلىشى كىرەك . مەسىلەن

، تىلنى ، قۇلۇقنى ۋە كۆزنى ئاللاھ چەكلىگەن بارلىق نەرسىلەردىن ساقلاش ، نىيەتلىرىنى خالىس قىلىش ، پاك پۇللارنى

